

Quickscan Archeologie

Bedrijfsunits te Deil

Gemeente Geldermalsen

Opdrachtgever: Van Es architecten

Hazenberg AMZ-publicaties 2009-12

Auteur	dr. W.K. Vos
Datum	24 juli 2009
Versie	1.1
Status	Definitief

Contactgegevens Hazenberg Archeologie

Contactpersoon	Wouter Vos
Telefoon	026 – 8 450 190 / 06 – 511 84 555
Adres	Oude Kraan 72, kantoor 403 6811 LL Arnhem
E-mail	w.vos@hazenbergarcheologie.nl

Contactgegevens opdrachtgever

Contactpersoon	dhr. P. van Es
Telefoon	0184 – 61 55 69
Adres	Rivierdijk 72A 3361 AR Sliedrecht
E-mail	buro@vanesarhitecten.nl

Inleiding

Van Es architecten heeft Hazenberg Archeologie Leiden B.V. gevraagd een **archeologische quick scan** uit te voeren aangaande een te ontwikkelen terrein in Deil, gemeente Geldermalsen. Het plan is om ter plekke een aantal bedrijfsunits te plaatsen.

Dit archeologische advies is opgesteld aan de hand van gegevens die zijn/worden aangeleverd bij/door de gemeente Geldermalsen en op basis van telefonische informatie verstrekt door de opdrachtgever d.d. 15 juli 2009. Verder is een korte inventarisatie uitgevoerd en is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal, het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Beleidskaart van de gemeente Geldermalsen.

Locatie plangebied en bodemingreep

De locatie ligt in de bebouwde kom van Deil, even ten noorden van de Beemdstraat nabij de Zoetenhoek (zie afbeelding 1). Deil is één van de vele kernen van de gemeente Geldermalsen.

Over de voorgenomen bouwplannen is nog niet alles bekend. Naar zeggen van de opdrachtgever zullen bedrijfsunits worden gebouwd op een nu bestaand parkeerterrein. Afgaande op satellietbeelden van Google-Earth betreft dit een gebied van ongeveer 50 x 20 meter, dus ongeveer 1000 m². Voor deze nieuwe units zal op het plangebied een terrein van een aanzienlijke hoeveelheid m² verstoord worden, met name door de aan te leggen fundering die in zogenaamde sleuven tot op een diepte van 50 cm onder maaiveld komen te liggen. Deze sleuven worden onderheid, maar de exacte diepte van deze heipalen en de wijze van funderen (heien, schroeven, etc.) is niet bekend. Naar informatie van de opdrachtgever zullen geen kelders worden gegraven.

Eveneens is niets bekend over hedendaagse of oudtijds verstoringen van het bodemprofiel. Gedacht moet worden aan oude (gesloopte) bebouwing, toenmalige onderkeldering, gegraven sloten, kabels en leidingen, egalisering, afgraving, etc.

Administratieve gegevens

Gemeente	Geldermalsen
Plaats	Deil
Toponiem	Beemdstraat
Kadastrale gegevens	onbekend
Centrumcoördinaten (x/y RDN)	144.500 / 433.150
Oppervlakte plangebied	ca. 1000 m ² (?)
Omvang bodemingreep	>100 m ²
Huidig grondgebruik	erf/tuin/bestrating
Bevoegd gezag	gemeente Geldermalsen

Resultaten quickscan

Het gebied ligt in het hart van het Midden-Nederlandse rivierengebied dat op vele plaatsen wordt doorsneden door restgeulen en stroomruggen, zo blijkt uit de geomorfologische kaart.¹ De meandergordel van de Linge (190 v.Chr. – 1307 n.Chr.) en die van enkele kleinere meandergordels (met een eindfase in de Late IJzertijd; tot ca. 250 v.Chr.), zijn bepalend voor de landschappelijke ontwikkeling van het gebied.

¹ Bron: Alterra/Archis (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed); E. Heunks, 2006: *Gemeente Geldermalsen-Beleidsnota Archeologische Monumentenzorg, naar een realistische en duurzame omgang met het archeologische erfgoed*, Amsterdam (RAAP-rapport 1384), kaartbijlagen 1 en 2.

Voor het gebied is een archeologische waardenkaart en een geomorfogenetische kaart beschikbaar namelijk die uit de Gemeentelijke Beleidsnota AMZ van 2006 (afbeelding 2). Daarop kunnen verschillende dingen worden afgelezen die van belang zijn voor het plangebied en de archeologie namelijk dat:

- 1) het terrein binnen een archeologisch waardevol gebied valt
- 2) het terrein op de grens van een zone die als historische woonkern is gedefinieerd
- 3) het terrein binnen een zone valt waar 'oude woongrond' is geconstateerd

Voor alle drie deze bovengenoemde zones staan voorschriften omschreven in het bestemmingsplan namelijk: ***bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -mv en groter dan 100 m2 dient vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek plaats te vinden.***

Historische kaarten kunnen een aanvullend en goed hulpmiddel zijn om archeologische gegevens op te sporen, vooral die uit de Nieuwe Tijd (1500 tot heden). Dit soort kaartinformatie en bronnen zijn voor dit moment niet bekeken, maar daarbij kan gedacht worden aan historische kaarten zoals de Tiendkaart Geldermalsen van Capittel van St. Marie te Utrecht uit 1714, de Kadastrale minuut uit begin 20^{ste} eeuw, topografisch militaire kaarten, de Historische Atlas Gelderland, de kaarten van Johannes Blaeu, www.watwaswaar.nl.

In de directe omgeving bevindt zich een aantal vindplaatsen, waaronder één uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd en één uit de Romeinse periode (afbeelding 3).

De eerstgenoemde ligt even ten zuiden van het plangebied en betreft een terrein met archeologische status (monument) dat bekend staat als de "Bulkstraat" onder nummer 3719 op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK).² Dit terrein is een versterking uit de Late-Middeleeuwen / Nieuwe Tijd en is van zeer hoge archeologische waarde. Het staat omschreven als een gebied dat uiterlijk gaaf en onbebouwd is, waarbij sprake is van een rechthoekige, tweedelige structuur met een omgrachting die nog gedeeltelijk zichtbaar is.

De andere nabijgelegen vindplaats ligt even ten zuidwesten van het plangebied. Deze staat als nederzetting uit de Romeinse tijd te boek.³

Conclusie en advies

De voor dit moment spaarzaam geraadpleegde bronnen hebben uitgewezen dat er archeologische waardevolle resten in de bodem van het plangebied aanwezig kunnen zijn. Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de kans dat in dit gebied bij vergravingen archeologische resten worden aangetroffen zeer groot is. Het plangebied ligt aan de rand van een gebied dat als historische dorpskern is gedefinieerd. Verder bevindt het zich ter plekke van 'oude woongrond' en is het gehele gebied gecategoriseerd als archeologisch waardevol gebied.

Hoewel er ter plaatse geen archeologische vondsten bekend zijn in ARCHIS, kunnen eventueel aanwezige archeologische sporen in dit gebied op een zeer ondiep niveau van 10-30 cm of minder onder het maaiveld aangetroffen worden. De verwachting is dat het hier zal gaan om sporen en vondsten uit de Nieuwe Tijd of wellicht Romeinse tijd, die verband zouden kunnen houden met vindplaatsen uit de directe omgeving van het plangebied.

Historisch kaartmateriaal zal verstoringen in de ondergrond van het plangebied nader moeten uitwijzen die bij de aanleg van eventuele oudtijds bebouwing en/of funderingen zijn veroorzaakt. Daarnaast kunnen in het verleden ondiep liggende archeologische sporen verstoord zijn geraakt door landbouwactiviteiten (ploegen) en ontginning. Niet duidelijk is in hoeverre het gebied bijvoorbeeld bouwland is geweest en/of ter plaatse in het verleden is opgehoogd of juist afgegraven.

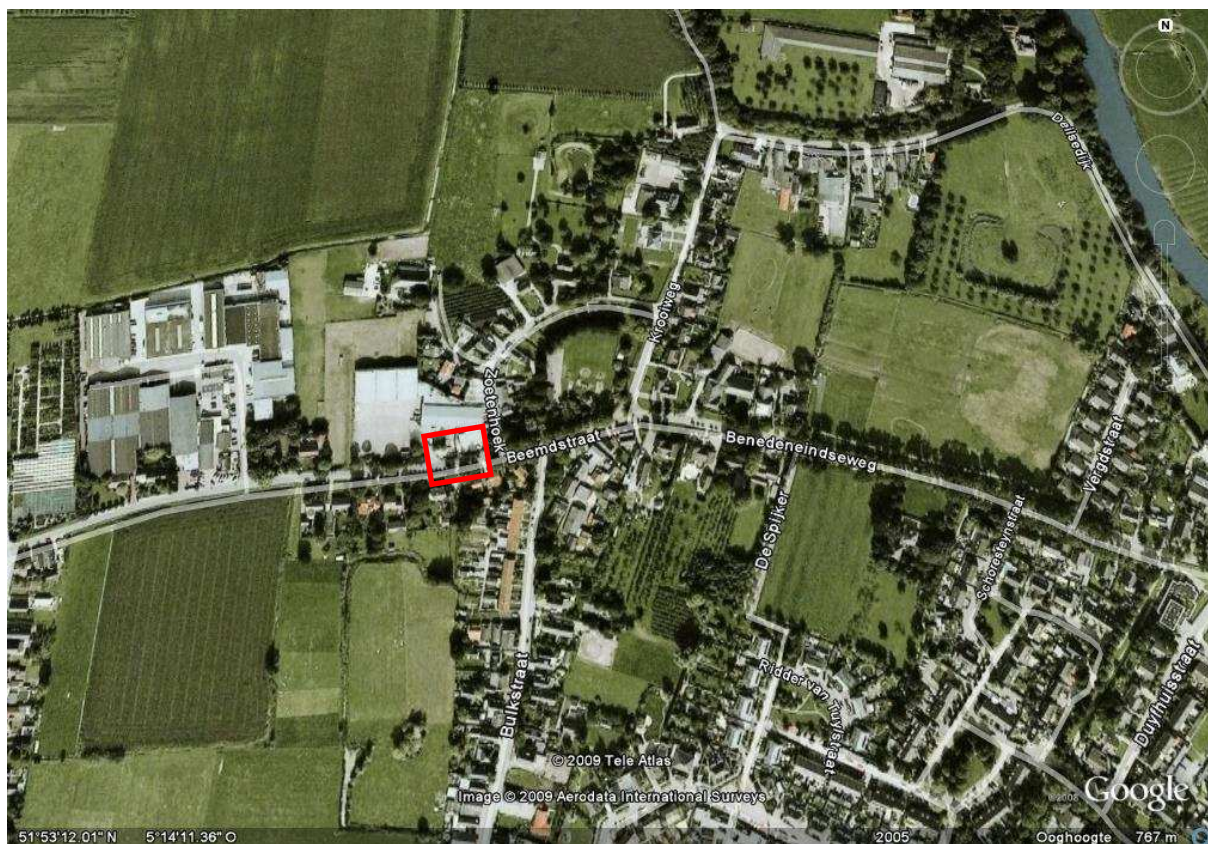
² Heunks 2006, kaartbijlage 1, catalogusnummer 204.

³ Heunks 2006, kaartbijlage 1, catalogusnummer 263.

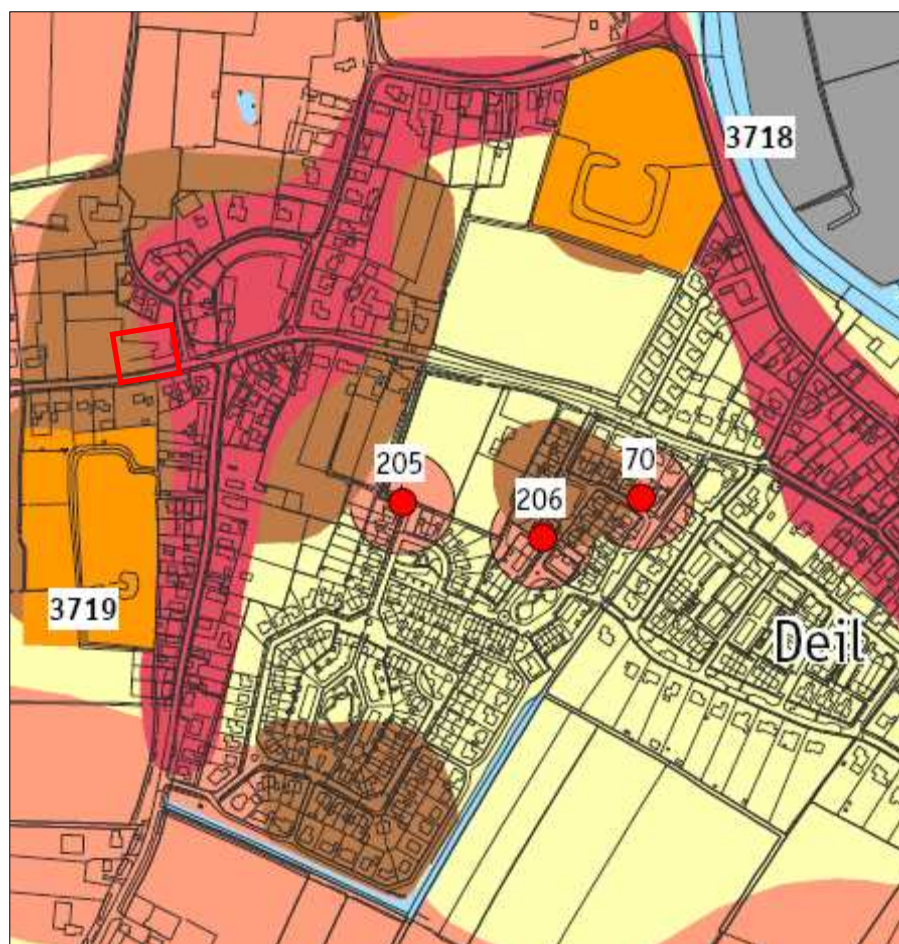
Gezien de omvang van de voorziene bodemverstoringen in het plangebied van > 100 m² tot op een diepte van maximaal 50 cm –mv, wordt conform de Gemeentelijke Beleidsnota een nadere archeologische inventarisatie geadviseerd. In de archeologische beleidskaart staan de voorschriften ook omschreven, zoals hierboven is verwoord. De archeologische inventarisatie zal moeten bestaan uit een archeologische bureaustudie aangevuld met een booronderzoek om (nieuwe) informatie te verkrijgen over de aanwezigheid van archeologische sporen ter plekke. De dan verkregen inzichten zullen leiden tot nieuwe besluitvorming aangaande deze geplande bodemingreep.

Dit advies geldt alleen voor de nu voorziene, in dit verslag verwoorde bodemingrepen voor de aanleg van de fundering van de bedoelde bedrijfsunits. Het uiteindelijke selectiebesluit over verder aanvullend onderzoek wordt door de gemeente Geldermalsen vastgesteld.

Afbeeldingen



Afbeelding 1: Luchtfoto van het plangebied aan de Beemdstraat te Deil, rood omkaderd.
(bron: Google Earth).







Afbeelding 2: Het plangebied te Deil, rood omkaderd, op de archeologische waardenkaart van de Gemeentelijke Beleidsnota 2006, kaartbijlage 1.

Gemeente Geldermalsen - Beleidsnota Archeologische Monumentenzorg

Archeologische beleidskaart met voorschriften ten behoeve van de Archeologische Monumentenzorg
RAAP-rapport 1384, kaartbijlage 2, schaal 1:12.500

legenda

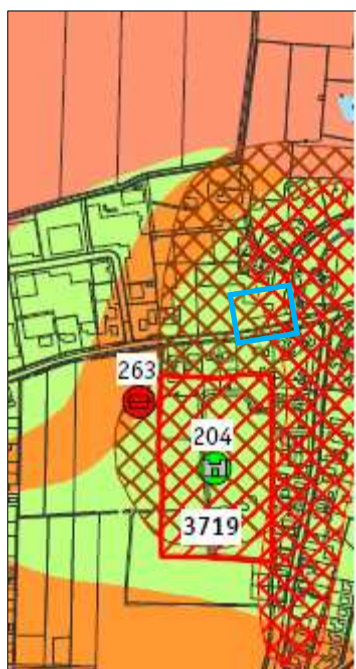
archeologisch waardevolle gebieden

-  terrein met status (archeologisch monument)
-  terrein zonder status (puntlocatie met attentiezone van 50 meter rondom)
-  historische dorpskern en overige historische bewoningsconcentraties
-  oude woongrond

voorschriften in het bestemmingsplan

- Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.
- Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.
- Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.
- Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

(Deel van de) Legenda die hoort bij afbeelding 2.



Afbeelding 3: Het plangebied te Deil, lichtblauw omkaderd, op de geomorfogenetische kaart van de Gemeentelijke Beleidsnota 2006, kaartbijlage 1.

Gemeente Geldermalsen - Beleidsnota Archeologische

Geomorfogenetische kaart met bekende archeologische vindplaatsen
RAAP-rapport 1384, kaartbijlage 1, schaal 1:12.500

legenda

archeologische vindplaatsen

voor exacte locatie vindplaats bij clusters: zie coördinaten in catalogus

periode

- Nieuwe tijd
- Late Middeleeuwen
- Vroege Middeleeuwen
- Romeinse tijd
- IJzertijd
- Bronstijd
- Neolithicum
- onbekend

vindplaatstype

- begraafing
- nederzetting algemeen
- nederzetting, terp
- klooster, kerk
- economie / landbouw
- versterking, kasteel
- infrastructuur
- onbekend

(Deel van de) Legenda die hoort bij afbeelding 3.